



Dr hab. Piotr Rylski

Warszawa, 19 maja 2020 r.

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Warszawski

## Terminy w postępowaniu cywilnym po uchyleniu art. 15zsz

### I. Uwagi wstępne

W dniu **16 maja 2020 r.** weszła w życie ustawa z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-21 (dalej jako: „tarcza 3.0”)<sup>1</sup>. Ustawą tą dokonano kilku zmian w regulacjach dotyczących postępowań sądowych, w tym sprawach cywilnych.

Jedną z kluczowych zmian jest **uchylenie art. 15zsz** ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej jako: „ustawa o zwalczaniu COVID”)<sup>2</sup>, który obowiązywał od 31 marca 2020 r. Przepis ten miał w zamiarze ustawodawcy uregulować w sposób kompleksowy wpływ ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii na bieg terminów w postępowaniach sądowych i egzekucyjnych.<sup>3</sup> Jego głównym założeniem było, że żadne terminy w okresie stanu zagrożenia epidemicznego ani stanu epidemii nie będą, a te które będą w dniu 31 marca 2020 r.

---

<sup>1</sup> Dz. U. poz. 875.

<sup>2</sup> Dz. U. poz. 374 ze zm.

<sup>3</sup> Por. szerzej P. Rylski, *Znaczenie art. 15 zsz ustawy o zwalczaniu COVID dla terminów w postępowaniu cywilnym*, <http://obsil.pl/wp-content/uploads/2020/03/Piotr-Rylski-ekspertyza-07.04.2020.pdf>



podlegały wstrzymaniu. W praktyce oznaczało to, że w okresie od 31 marca 2020 r. żadne terminy procesowe w sprawach cywilnych nie powinny biec.<sup>4</sup>

**Wspominany przepis art. 15zszs ustawy o zwalczaniu COVID został z dniem 16 maja 2020 r. uchylony (por. art. 46 pkt 20 tarczy 3.0).** Ustawodawca w art. 68 tarczy 3.0. wprowadził jednak normę intertemporalną regulującą szczegółowo początek biegu terminu po uchyleniu art. 15zszs.

Zgodnie z art. 68 ust. 6 tarczy 3.0 terminy w postępowaniach, o których mowa w art. 15zszs, których bieg nie rozpoczął się na podstawie art. 15zszs tej ustawy, **rozpoczynają bieg po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.** Wedle zaś art. 68 ust. 7 tarczy 3.0 terminy w postępowaniach, o których mowa w art. 15zszs, których bieg uległ zawieszeniu na podstawie art. 15zszs tej ustawy, **biegną dalej po upływie 7 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.**

W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że uchylenie art. 15zszs ma „charakter porządkujący”.<sup>5</sup> Jest to jednak stwierdzenie wyjątkowo zaskakujące i lakoniczne, gdyż nie wiadomo co wskazane uchylenie miałyby porządkować, poza stanem niepewności, jaki wprowadziły właśnie kolejne zmiany ustawowe. Jest to istotna zmiana merytoryczna, rzutująca na miliony zawisłych przed sądami spraw cywilnych. Przez porządkujący charakter zmiany można zatem jak się wydaje rozumieć, że ustawodawca, uznał dotychczas wprowadzone wstrzymanie biegu terminów za zbędne, a wręcz za wadliwe. Należy jednak przypomnieć, że art. 15zszs nie regulował jedynie kwestii terminów, ale także dotyczył zagadnień związanych z posiedzeniami sądowymi oraz wskazywał na skuteczność czynności procesowych dokonanych w czasie zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii (art. 15zszs ust. 6 i 7 ustawy o zwalczaniu COVID). Rodzi to pytanie o konsekwencje uchylenia wspomnianego artykułu na bieg terminów i skuteczność czynności.

---

<sup>4</sup> Ustawodawca zrobił jedynie wyjątek dla tzw. spraw pilnych określonych w art. 14a ustawy o COVID, o czym będzie mowa poniżej.

<sup>5</sup> Por. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (druk nr 344 Sejmu IX Kadencji, [www.sejm.gov.pl](http://www.sejm.gov.pl))



W związku z uchyceniem art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID doszło także do uchycenia art. 15zst tej ustawy, który wskazywał, że art. 15zsz ust. 1 nie stosuje się do terminów związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Jest to zrozumiałe o tyle, że art. 15zst był normą w całości powiązaną z art. 15zsz i po jego uchyceniu jego znaczenie prawne się zdezaktualizowało.

## **II. Rozpoczęcie i dalszy bieg terminu po uchyceniu art. 15zsz**

Uchycenie art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID z dniem 16 maja 2020 r. oznacza, że w wszelkie terminy, które rozpoczęłyby bieg w dniu 16 maja 2020 r. lub po nim biegną normalnie. Nie podlegają już zatem wstrzymaniu, ani nie dochodzi do nierozpoczęcia ich biegu, mimo że stan epidemii nie został formalnie odwołany.

Przykładowo zatem, jeśli strona złożyła wniosek o sporządzenie i doręczenie jej uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji nawet po 31 marca 2020 r., lecz uzasadnienie zostało stronie doręczone w dniu 16 maja 2020 r. lub po tej dacie to termin na wniesienie apelacji biegnie na ogólnych zasadach od dnia doręczenia stronie wyroku z uzasadnieniem (art. 369 k.p.c.). Oznacza to, że w tej konkretnej sytuacji wstrzymanie terminów w okresie po 31 marca 2020 r. nie miało wpływu na bieg postępowania.<sup>6</sup>

Uchycenie art. 15zsz stanowi zatem bardzo ważną zmianę merytoryczną, która pokazuje, że ustawodawca nie powiązał kwestii wstrzymania biegu terminu z wprowadzeniem stanu epidemicznego lub stanu epidemii, ale z doraźną potrzebą. Należy przypomnieć, że art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID został także wprowadzony dopiero z dniem 31 marca 2020

---

<sup>6</sup> Odmienne byłyby tylko wtedy, gdyby uznać, że termin dla sądu do sporządzenia uzasadnienia określony w art. 329 § 2 k.p.c. także podlegał wstrzymaniu. Jest to jednak kwestia sporna (por. P. Rylski, *Znaczenie...*, s. 5-6, odmiennie jak się zdaje R. Kulski, *Wpływ stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 na postępowanie cywilne*, MoP 2020, nr 9..., s. 445). Niezależnie od zajętogo stanowiska sąd miał prawo sporządzić uzasadnienie także po 31 marca 2020 r. i byłaby to czynność skuteczna (art. 15zsz ust. 7 ustawy o zwalczaniu COVID obowiązujący do dnia 15 maja 2020 r.).



---

r., mimo że stan zagrożenia epidemicznego, a później stan epidemii obowiązywały już od dnia 14 marca 2020 r.<sup>7</sup>

Przyjęte rozwiązanie może być jednak zupełnie niezrozumiałe dla osób, które uczestniczą w postępowaniach sądowych, a w których świadomości utrwalił się pogląd o wstrzymaniu biegu terminów procesowych w okresie trwania stanu epidemii. Stąd wymaga to w tym miejscu szczególnego podkreślenia. Jest to tym bardziej istotne, że dokonane przez ustawodawcę zmiany zostały dokonane w ustawie o zwalczaniu COVID, a więc z samej istoty ustawie powiązanej z wprowadzeniem stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Daje się zatem dostrzec, że wprowadzenie, a następnie uchylenie art. 15zsz ustawy o COVID zostały potraktowane jako zabiegi czysto doraźne, mające być odpowiedzią na skalę epidemii. Rozwiązania te nie opierają się jednak na żadnych systemowych podstawach. Z tego też względu wprowadzone zmiany budzą poważne wątpliwości przy ich interpretacji.

W rezultacie **od dnia 16 maja 2020 r. formalne obowiązywanie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii nie ma już co do zasady wpływu na bieg terminów procesowych w postępowaniach cywilnych**. Oczywiście wciąż aktualny jest problem, czy można mówić o zawieszeniu postępowań sądowych na podstawie art. 173 k.p.c. wskutek wstrzymania czynności przez konkretne sądy. Jest to jednak zagadnienie odrębne, wymagające oceny *ad casu*, czy dany sąd zaprzestał czynności w skutek epidemii i wprowadzonych nią ograniczeń.<sup>8</sup>

Wprowadzenie art. 68 ust. 6 i 7 tarczy 3.0 sprawia, że bieg terminów, które nie rozpoczęły biegu, albo których bieg został wstrzymany nie rozpoczyna się automatycznie.

---

<sup>7</sup> Powszechnie przyjęto, że skutek art. 15zsz dotyczył terminów rozpoczynających bieg lub biegnących od 31 marca 2020 r., a nie od dnia 14 marca 2020 r. jako daty wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego (por. P. Ryłski, *Znaczenie...*, s. 3; R. Kulski, *Wpływ...*, s. 445-446). Można jednak spotkać odmienne interpretacje w orzecznictwie na gruncie postępowania sędow-administracyjnego (por. m.in. postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku z dnia 22 kwietnia 2020 r., I SA/Bk 177/20, SIP LEX nr LEX nr 2954313).

<sup>8</sup> Por. rozważania w tym zakresie A. Partyk, *Epidemia (COVID-19) a tok postępowań cywilnych i sędow-administracyjnych*, *Przegląd Prawa Publicznego* 2020, nr nr 5, s. 42 i n. oraz M. Rzewuskiego, *Wpływ epidemii Covid-19 (koronawirusa) na toczące się cywilne postępowania sędowe*, Lex\el. oraz tenże, *Funkcjonowanie sądów i wymiaru sprawiedliwości w obliczu koronawirusa*, Lex\el.



Wedle wspomnianych przepisów następuje to odpowiednio 7 dni od dnia wejścia w życie ustawy. **Oznacza to, że wstrzymane terminy rozpoczną bieg lub będą kontynuowały swój bieg począwszy od dnia 24 maja 2020 r.**

Wyliczenie to zostało dokonane w następujący sposób. Tarcza 3.0 weszła w życie 16 maja 2020 r., czyli bieg 7-dniowego terminu określonego w art. 68 ust. 6 i 7 rozpoczął się 17 maja 2020 r. (art. 111 § 2 k.c.<sup>9</sup>). Upływ terminu powinien więc nastąpić z końcem 23 maja 2020 r. Sam fakt, że 23 maja 2020 r. to sobota, a następny dzień (24 maja 2020 r.) to niedziela nie ma wpływu na to, że przerwane terminy rozpoczynają lub kontynuują bieg właśnie w tym dniu. Zgodnie bowiem z art. 115 k.c. tylko terminy do wykonania czynności nie upływają w sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy. Takim nie jest zaś termin określający zdarzenie jakim, jest rozpoczęcie biegu terminu lub jego kontynuację.

Oczywiście strony postępowań i ich pełnomocnicy powinni bacznie kontrolować, czy w związku z tym, że terminy, które nie rozpoczęły biegu zaczynają biec z dniem 24 maja 2020 r., a więc w niedzielę, to czy upływ wyznaczonego im terminu na dokonanie czynności nie nastąpiłby także w niedzielę. Wtedy bowiem zastosowanie będzie miał art. 115 k.c., a upływ terminu nastąpi w najbliższy dzień, który nie jest dniem ustawowo wolnym od pracy lub sobotą. Dotyczy to w szczególności terminów określonych w tygodniach i w dniach, ale jako wielokrotności 7 (terminy 7., 14., 21. dniowe).

Przykładowo, jeśli stronie został wyznaczony termin tygodniowy do uzupełnienia braków pisma procesowego (art. 130 § 1 k.p.c.) i miał on rozpocząć bieg 31 marca 2020 r., oznacza to, że rozpocznie on bieg 24 maja 2020 r. Nie może jednak upłynąć w niedzielę 31 maja w związku z art. 115 k.c., a więc upłynie w poniedziałek 1 czerwca 2020 r.

Wspomnianym art. 68 ust. 6 i 7 tarczy 3.0 ustawodawca postanowił rozwiązać jeden z problemów, jakie powstawały na tle art. 15z ustawy o zwalczaniu COVID, a więc

---

<sup>9</sup> Wedle tego przepisu, jeżeli początkiem terminu oznaczonego w dniach jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło. Dzień 16 maja 2020 r. nie podlega zatem uwzględnieniu, gdyż jest to dzień wejścia w życie ustawy i to on wyznacza początek 7-dniowego terminu.



odpowiedzieć na pytanie co dzieje się z terminami, których bieg został wstrzymany, lub których bieg się nie rozpoczął, po ustaniu przesłanek do ich wstrzymania. Choć w doktrynie wyrażano pogląd, że w razie uchylenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii powinno to być odpowiednio rozpoczęcie biegu (w razie braku wszczęcia) albo kontynuowanie biegu takiego terminu (w razie wstrzymania biegu)<sup>10</sup> brak tu było jakiegokolwiek regulacji prawnej. Obecnie te rozważania się zdezaktualizowały, skoro stan epidemii nie został odwołany. Chodzi zaś o kwestię uchylenia art. 15zsz. Ustawodawca uznał, że **terminy, które nie rozpoczęły biegu w związku z obowiązywaniem art. 15zsz rozpoczynają bieg z dniem 24 maja 2020 r., a te których bieg podlegał wstrzymaniu biegną dalej z dniem 24 maja 2020 r., a więc ta część terminu, która już upłynęła przed dniem 31 marca 2020 r. jest uwzględniana przy jego obliczaniu.**

Powstałe uregulowanie może być w praktyce dość skomplikowane, zwłaszcza w przypadku terminów krótszych, których bieg rozpoczynał się jeszcze przed 31 marca 2020 r. Jak wynika z przyjętego rozwiązania, podobnie jak wstrzymanie terminu tak i jego dalszy bieg następują z mocy prawa, a więc strona nie jest zawiadamiana przez sąd o tym, że termin biegnie dalej lub rozpoczął bieg. Ponadto dotyczy to wszystkich terminów, a więc także terminów sądowych, wyznaczonych przez sąd lub przez przewodniczącego (164 k.p.c.). Jest to rozwiązanie odmienne od tego, jakie istnieje przy zawieszeniu postępowania, gdzie terminy sądowe należy po podjęciu zasadniczo wyznaczać na nowo (art. 179 § 2 k.p.c.<sup>11</sup>). **Dla strony, której wyznaczono termin rozpoczynający bieg przed 31 marca 2020 r. zachodzi obowiązek samoobliczenia daty upływu terminu, który jej dotyczy. Mowa tu zarówno o stronie działającej w postępowaniu samodzielnie, jak i przez zawodowego pełnomocnika.**

Przykładowo zatem jeśli przewodniczący wyznaczył stronie 2 tygodniowy termin na uzupełnienie braków formalnych apelacji i termin ten rozpoczął bieg 29 marca 2020 r. to z dniem 31 marca 2020 r. uległ on wstrzymaniu. Ponownie biegnie on dalej od dnia 24 maja 2020

---

<sup>10</sup> Por. R. Kulski, *Wpływ...*, s. 446. Autor sięga tu do odpowiedniego stosowania normy art. 121 k.c., choć brak ku temu podstaw normatywnych. Bliższej analogii można poszukiwać w art. 179 § 1 i 2 k.p.c. Por. P. Rylski, *Znaczenie...*, s. 13 i n.

<sup>11</sup> Wyjątek znajduje się w art. 179 § 1 k.p.c.



r. Na potrzeby obliczenia należy przyjąć, że tydzień liczy 7 dni.<sup>12</sup> Oznacza to, że dwa dni z wyznaczonego terminu już upłynęły, a więc termin ostatecznie upłynie w dniu 4 czerwca 2020 r.

Niestety można się spodziewać, że tak określony sposób liczenia dalszego biegu terminu sprawi wiele kłopotu stronom co może wiązać się z wnioskami o przewrócenie uchybionego terminu (art. 168 § 1 k.p.c.).

### **III. Terminy w sprawach pilnych**

Art. 14a ust. 4 ustawy o zwalczaniu COVID przewiduje katalog spraw pilnych, w których sądy są obowiązane podejmować wszelkie niezbędne czynności nawet w czasie stanu epidemicznego jak i stanu epidemii. W pierwotnej wersji tego przepisu, uzupełnionego z dniem 18 kwietnia 2020 r. do spraw pilnych w zakresie spraw cywilnych zaliczono sprawy:

- o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką;
- o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1690);
- dotyczące umieszczenia lub przedłużenia pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich;
- dotyczące umieszczenia małoletniego cudzoziemca w placówce opiekuńczo-wychowawczej;
- z zakresu postępowania wykonawczego w sprawach, o których mowa w pkt 8-12;
- wniosków o ustanowienie kuratora w celu reprezentowania interesów małoletnich w postępowaniu przed sądem lub innym organem w sprawach pilnych;

---

<sup>12</sup> Art. 114 k.c. wspomina jedynie o miesiącach i latach, ale wynika to ze zmienności liczby dni w określonych miesiącach i określonych latach. Nie dotyczy to – co oczywiste terminów oznaczonych w tygodniach, które mają stałą liczbę dni i podobny przepis był zbędny.





- o których mowa w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2019 r. poz. 2203 oraz z 2020 r. poz. 278);
- przesłuchania przez sąd osoby w trybie zabezpieczenia dowodu lub co do której zachodzi obawa, że nie będzie można jej przesłuchać na rozprawie
- sprawy o rozpoznaniu wniosku restrukturyzacyjnego w rozumieniu ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2019 r. poz. 243, z późn. zm.);
- w przedmiocie nakazania przez sąd opuszczenia mieszkania przez członka rodziny wspólnie zajmującego mieszkanie, który swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218). (art. 14a ust. 4 pkt 9-18 ustawy o zwalczaniu COVID).

**Tarczą 3.0 katalog ten został poszerzony z dniem 16 maja 2020 r..** Jeśli chodzi o sprawy cywilne to szczególne znaczenie ma dodanie spraw:

- prowadzonych po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego
- o ogłoszenie upadłości oraz prowadzone po ogłoszeniu upadłości;
- o wyrażenie zgody na wykonanie czynności medycznych, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry;
- o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności (art. 14a ust. 4 pkt 17, 17a, 19, 20 ustawy o zwalczaniu COVID).

Uchylony art. 15zszs ust. 2 ustawy o zwalczaniu COVID odwoływał się do powyższej regulacji wskazując, że wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów, o których mowa w ust. 1, nie dotyczy terminów w rozpoznawanych przez sądy sprawach wskazanych w art. 14a ust. 4 i 5. **Oznacza to, że uchylenie art. 15zszs nie ma wpływu na bieg terminów w sprawach**





**pilnych w związku z tym, że w sprawach tych terminy te już i tak biegly i nie podlegały wstrzymaniu.** Chodzi oczywiście tylko o sprawy zawarte pierwotnie w katalogu z art. 14a ust. 4 ustawy o zwalczaniu COVID, a nie te dodane tarczą 3.0, gdyż z natury rzeczy uchylony art. 15zsz nie mógł ich dotyczyć.

Jak widać **od 16 maja 2020 r. przyznanie danej sprawy statusu pilnej nie ma wpływu na bieg terminów na dokonanie w niej czynności przez strony.**

W praktyce kluczowe znaczenie będzie miała odpowiedź na pytanie, czy terminy nie biegly także w sprawach, które mimo że nie zostały wymienione w katalogu określonym w art. 14a ust. 4 ustawy w zwalczaniu COVID zostały za takie uznane przez prezesa sądu na podstawie art. 14a ust. 9 ustawy w zwalczaniu COVID. Wedle tego przepisu prezes właściwego sądu może zarządzić rozpoznanie każdej sprawy jako pilnej, jeżeli jej nierozpoznanie mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego, albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną, a także gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

W praktyce wykładnia tego przepisu budzi wątpliwości, zwłaszcza jeśli chodzi o kwestię biegu terminu. Wyraźne brzmienie art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID odsyłało jedynie do kategorii spraw pilnych, o których mowa w art. 14aa ust. 4 i 5 tejże ustawy, a nie do spraw, o których mowa w art. 14aa ust. 9 (te, w których prezes uznał daną sprawę za pilną). **Mogłoby to wskazywać, że o ile prezes sądu może uznać daną sprawę za pilną, to nie mógł pod rządami art. 15zsz swoją własną decyzją sprawić, aby w sprawie takiej biegly terminy procesowe.** Choć pogląd taki zakwestionowano<sup>13</sup> ma on silne uzasadnienie nie tylko w literalnym brzmieniu przepisu, ale także w ogólnym założeniu, że o biegu terminów (zwłaszcza ustawowych) powinien decydować przepis ustawy, a nie arbitralna decyzja prezesa sądu. Wskazują na to także poczynania ustawodawcy, który pierwotnie w ramach projektu tarczy 3.0 zamierzał powierzyć określenie spraw pilnych, w których biegną terminy Ministrowi

---

<sup>13</sup> Por. J. Bitner, K. Kurosz, R. Terlecki *Prawo do sądu w czasie epidemii: sprawy pilne a zawieszenie terminów*, Rzeczpospolita z 5 maja 2020, [www.rp.pl](http://www.rp.pl)



Sprawiedliwości, z czego ostatecznie zrezygnowano na rzecz całkowitej rezygnacji z wstrzymania biegu terminu.

Jeśli jednak uznać, że w sprawach, o których mowa w art. 14a ust. 9 ustawy o zwalczaniu COVID doszło do przyznania prezesowi sądu uprawnienia do określenia sprawy pilnej ze skutkami wstrzymania biegu terminu to należałoby tu przyjąć, że chodzi tu tylko o indywidualne sprawy wskazane w zarządzeniu, a nie o całe kategorie spraw zbiorczo określone w zarządzeniu prezesa<sup>14</sup>.

Wynika to po pierwsze z założenia, że ocena przesłanek określonych w tym przepisie takich jak: niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważna szkoda dla interesu społecznego, albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną, a także dobro wymiaru sprawiedliwości może być dokonane w sposób racjonalny jedynie w odniesieniu do okoliczności konkretnej sprawy, a nie do całego rodzaju (grupy) spraw.

Po drugie wynika to z brzmienia przepisu, który wspomina o rozpoznaniu „każdej sprawy”, a więc odnosi się do zindywidualizowanej sprawy, a nie ich kategorii. W takim wypadku decyzja prezesa sądu stanowiłaby wprost modyfikację materii ustawowej, która określiła w sposób ogólny kategorie spraw pilnych. Jak wiadomo zarządzenie prezesa sądu w polskim prawie ustrojowym nie może być jednak źródłem prawa powszechnie obowiązującego i nie może wobec tego kształtować sytuacji prawnej obywateli w sposób generalny.

**W razie dopuszczenia zatem poglądu, że zarządzenie prezesa może ingerować w materię ustawową, jaką jest bieg terminów, można by to rozważać tylko i wyłącznie na poziomie decyzji procesowej, która jednak jak każda inna powinna być zakomunikowana stronom konkretnego postępowania w sposób zgodny z przepisami k.p.c.** Strona postępowania musi bowiem uzyskać informację, że jej konkretna sprawa została zakwalifikowana jako sprawa pilna i powinna wiedzieć, jak kształtują się jej prawa i obowiązki dotyczące terminów.

---

<sup>14</sup> Odmiennie J. Bitner, K. Kurosz, R. Terlecki *Prawo...*



Pogląd ten znajduje zresztą potwierdzenie we wprowadzonej z dniem 18 kwietnia 2020 r. nowelizacji art. 15zżs ust. 4 ustawy o zwalczaniu COVID, wedle której sąd uzyskał uprawnienie do wyznaczenia stronie terminu do dokonania czynności lub zarządzenia biegu terminu określonego ustawą z możliwością określenia go na czas dłuższy, niż przewidziany ustawą, jeżeli wymaga tego interes publiczny lub ważny interes strony.<sup>15</sup> Jak widać przepis ten dał wyjątkowo sądowi możliwość przedłużenia terminu (a więc także zadecydowania o jego biegu), nawet ustawowego, jednak bez wątpienia także tu musi to być decyzja procesowa wydana w konkretnej sprawie. Powinna być zatem stronie odpowiednio zakomunikowana, aby mogła wobec niej wywołać skutki procesowe.

Wspomniana regulacja, która budziła sporo kontrowersji<sup>16</sup>, także została uchylona tarczą 3.0. Jeśli jednak doszło do jej zastosowania przed 16 maja 2020 r. to wskazany w zarządzeniu termin biegł<sup>17</sup>. W założeniu jednak chodziło o to, aby przemawiał za tym interes strony (np. wyznaczenie terminu do zaskarżenia orzeczenia, które w świetle okoliczności sprawy jest przez nie w pełni akceptowane). Ponadto warunkiem stosowania tego przepisu jest wskazanie w zarządzeniu (verba legis: żądaniu) przyczyny odstąpienia od reguły ogólnej. W praktyce oznaczało to, że sąd miał wskazać interes, który stanowił przyczynę wyznaczenia terminu (sądowego) bądź zarządzenia biegu terminu (ustawowego) do dokonania czynności postępowania przez stronę (uczestnika postępowania)<sup>18</sup>.

W świetle powyższego zasadne wydaje się przyjęcie poglądu, że **w sprawach, w których nie doszło indywidualną decyzją prezesa sądu do potraktowania jej jako pilnej i informacja taka do strony nie została w drodze procesowej przekazana doszło do wstrzymania wszystkich terminów, które będą podlegały dalszemu biegowi lub rozpoczną bieg dopiero z dniem 24 maja 2020 r. Dotyczy to także terminów wyznaczonych przez sąd na podstawie art. 15zżs ust. 4 ustawy o zwalczaniu COVID w brzmieniu obowiązującym**

---

<sup>15</sup> Ustawa z dnia 16.04.2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (tzw. tarcza 2.0) (Dz.U. z 2020 r. poz. 695).

<sup>16</sup> J. Szewczyk – Stępień, *Po kolejnych nowelizacjach nie wiadomo, czy terminy sądowe są zawieszane*, [www.prawo.pl](http://www.prawo.pl)

<sup>17</sup> Por. R. Kulski, *Wpływ...*, s. 446.

<sup>18</sup> Tamże.



**od 18 kwietnia 2020 r.** Odmienna interpretacja sprawiałaby, że strona działając w zaufaniu do ustawowej regulacji art. 15zsz ust. 1 i 2 ustawy o zwalczaniu COVID byłaby narażona na negatywne skutki uchybienia terminu, mimo że nie poinformowano jej w procesowy sposób o tym, że w jej sprawie termin biegnie w okresie stanu epidemii.

#### **IV. Skuteczność czynności dokonanych w czasie wstrzymania biegu terminów**

Ustawodawca mimo uchylecia art. 15zsz pozostawił wśród ustawy o zwalczaniu COVID inne przepisy wstrzymujące rozpoznawanie spraw cywilnych. Przykładowo wciąż obowiązuje art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID, wedle którego w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 **nie wykonuje się tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego**. Był to przepis szczególny do art. 15zsz. Oznacza to, że organ egzekucyjny nie może wciąż wykonywać żadnych czynności zmierzających do wykonania takiego tytułu wykonawczego,

**Jednocześnie doszło do uchylecia art. 15zsz ust. 6 ustawy o zwalczaniu COVID który od dnia 31 marca 2020 r. wprowadzał zakaz przeprowadzania rozpraw i posiedzeń jawnych**, z wyjątkiem rozpraw i posiedzeń jawnych w sprawach pilnych. W praktyce oznacza to możliwość prowadzenia rozpraw i posiedzeń jawnych we wszystkich sprawach już od 16 maja 2020 r. Możliwość ta nie może być jednak zrównana z obowiązkiem wyznaczania takich posiedzeń.

Warto też wskazać, że uchylenie art. 15zsz oznacza, że **uchylony został także art. 15zsz ust. 7 ustawy o zwalczaniu COVID**, w którym zapisano, iż czynności dokonane w okresie, o którym mowa w ust. 1 tego przepisu, w postępowaniach i kontrolach, o których mowa w ust. 1, są skuteczne. Przepis ten wprowadzał doprecyzowanie, że w czasie trwania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, mimo wstrzymania biegu terminów, zarówno sąd jak i strony mogły skutecznie dokonywać czynności procesowych.

Uchylenie wspomnianego przepisu nie może być jednak rozumiane w ten sposób, że czynności dokonane w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii nie będą skuteczne, jeśli dokonano je po 16 maja 2020 r. Takie wnioskowanie *a*



*contrario* jest bowiem wadliwe. **Trzeba pamiętać, że art. 15zszs ust. 7 ustawy o zwalczaniu COVID tak naprawdę był przepisem zbędnym, gdyż żaden przepis ani ustawy o zwalczaniu COVID, ani żadnej z kolejnych tarcz antykryzysowych nie wprowadzał bezskuteczności czynności procesowych.** Można go zatem było wiązać jedynie z kwestią wstrzymania biegu terminów. Wspominana regulacja mogła zatem uzasadniać pogląd, że czynności dokonane przez stronę w czasie zawieszenia biegu terminu na podstawie art. 15zszs nie mogły być uznane za bezskuteczne (np. apelacja wniesiona przez stronę po 31 marca 2020 r., gdy termin do jej wniesienia nie rozpoczął biegu lub uległ wstrzymaniu). Sporne było, czy w takim wypadku skutek takiej czynności następował automatycznie, czy też dopiero po ustaniu stanu epidemii. Wydaje się, że wedle art. 15zszs ust. 7 ustawy o zwalczaniu COVID skutek ten miał być automatyczny, a nie jedynie odroczone do ustania stanu epidemii<sup>19</sup>.

Powyższe oznacza, że **uchylenie art. 15zszs ust. 7 ustawy o zwalczaniu COVID z dniem 16 maja 2020 r. nie wpływa na skuteczność czynności stron i sądu dokonanych po tym dniu.**

Kwestią problematyczną jest jednak jak traktować czynności strony dokonane w okresie 7 dni, jakie następują między 16 maja 2020 r. (uchylenie art. 15zszs), a 24 maja 2020 r. (wznowienie biegu terminu wyznaczonego dla stron). W tym okresie nie obowiązuje już bowiem przepis przewidujący skuteczność czynności stron i uczestników postępowania. Niemniej należy uznać, że jeśli strona dokona swej czynności między 16 a 24 maja 2020 r., to, mimo że termin na jej dokonanie będzie biegł dopiero po 24 maja 2020 r. czynność będzie w pełni skuteczna i nie może podlegać odrzuceniu (pominięciu). Tylko taka wykładnia umożliwi stronom skorzystanie z regulacji ochronnej, jaką miało mieć odsunięcie w czasie terminu wznowienia biegu wstrzymanych terminów.

---

<sup>19</sup> Por. P. Ryłski, *Znaczenie...*, s. 10-11. Odmiennie R. Kulski, *Wpływ...*, s. 447.



Reasumując należy przyjąć, że **czynności stron i sądu dokonane w okresie między 16 maja a 24 maja 2020 r. zachowują swą skuteczność, mimo tego, że termin na ich dokonanie nie rozpoczął biegu lub bieg terminu został wstrzymany.**

Uchylając art. 15zsz ustawy o zwalczaniu COVID uchylono także ust. 11 tego przepisu, wedle którego zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Oznacza to, że mimo trwającego wciąż stanu epidemii **od 16 maja 2020 r. strony mogą wносить skutecznie środki prawne oparte na zarzucie beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.** Rozwiązanie to wskazuje również na brak powiązania z samym faktem ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (mimo wyraźnego brzmienia), ile z wprowadzonym wstrzymaniem biegu terminów i zakazem prowadzenia posiedzeń jawnych od dnia 31 marca 2020 r. Niemniej należy liczyć się z tym, że oceniając zasadność takiego środka prawnego sąd będzie zobowiązany do wzięcia pod uwagę sytuacji faktycznej, w jakiej znalazł się sąd i jego pracownicy w okresie stanu epidemii.